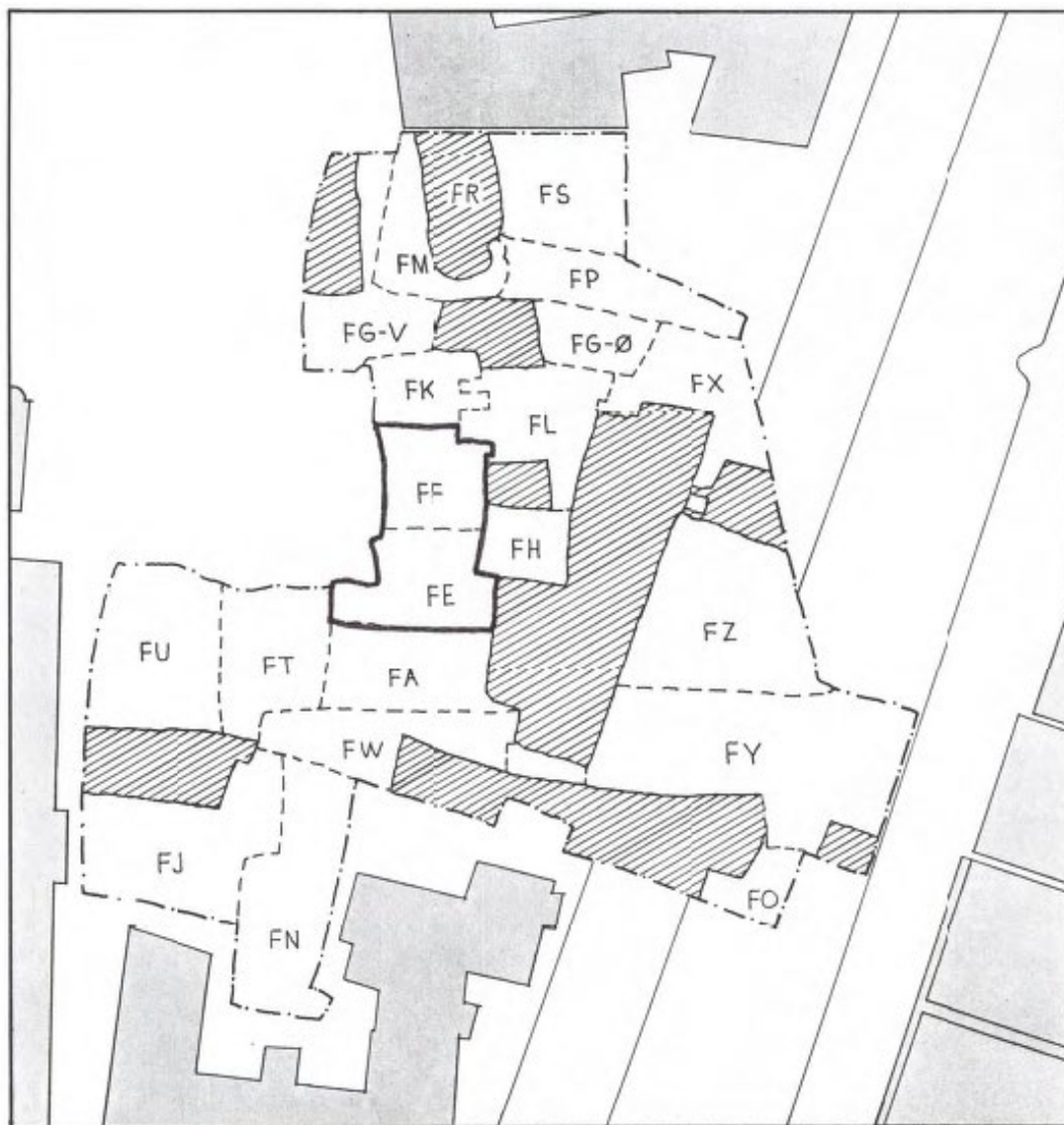

N 9149-80272

Byfunn fra felt FF – Folkebibliotekstomten, Kjøpmannsgata 20-26. (TA 1973/1) Gbnr. 401/285, Trondheim kommune, Trøndelag.

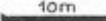

Folkebibliotekstomten

Oversikt over delfelt

 Etterreformatorisk kjeller

1:500

 10m

Figur 1: Oversikt over delfelt på Folkebibliotekstomten. (Alström og Hodkinson 1986:10).

Sammendrag gjenstander:

Gjenstand	Antall
Armbånd	1
Avslag	9
Bakstehelle	108
Beholder	2
Belte	1
Beslag	4
Blåsebelg	1
Blikk	2
Blokk	2
Bolle	22
Bolt	1
Bor	2
Bord	2
Brent leire	2
Brett	3
Bryne	118
Bue	2
Bygningsstein	52
Bøtte	42
Bånd	1
Båtdel	9
Dekorelement	19
Digel	15
Drikkeglass	12
Drill	1
Dusk	3
Emne	3
Eske	2
Etui	1
Fat	17
Figur	10
Fiskekrok	1
Flaske	31
Flis	4
Fottøy	647
Fragment	853
Futtermal	2
Gaffel	1
Garn	3

Gjenstand	Antall
Garnfløtt	11
Garnvinde	1
Gevir	195
Gryte	27
Hake	1
Hank	4
Hekte	1
Hengsel	2
Horn	72
Hylster	2
Høvel	1
Håndtak	27
Håndten	1
Ildslagningsstein	5
Ildstål	1
Islegg	12
Kakkell	1
Kam	87
Kar	134
Kile	7
Kjede	1
Kjepp	1
Klave	1
Klesplagg	3
Klype	1
Knapp	4
Knevel	3
Kniv	24
Kole	1
Kopp	3
Kors	3
Kost	0
Krampe	5
Krok	3
Krukke	4
Kube	1
Kule	1
Kurv	1
Kutt	26

Gjenstand	Antall
Kvern	1
Kvist	1
Kølle	1
Lampe	10
Leirkar	936
Leirklining	3
Leketøy	4
Lisse	2
List	4
Lokk	23
Lås	5
Låsepinne	1
Munnstykke	2
Musikkinstrument	1
Mynt	9
Mørtel	5
Målestokk	1
Nagle	97
Navar	1
Nøkkel	4
Nål	221
Nålehus	2
Osteologisk materiale	2260
Perle	17
Pil	2
Pilskaft	1
Pinne	104
Pinsett	1
Pipe	1
Pipehode	8
Pipestilk	52
Planke	15
Plate	17
Plugg	328
Produksjonsavfall	412
Propp	1
Prøve	241
Pølsepinne	30

Gjenstand	Antall
Påle	46
Rem	44
Remse	5
Ring	14
Runepinne	12
Rør	2
Saks	1
Sekk	1
Sepulkralstein	3
Skaft	3
Ski	1
Skive	23
Skje	14
Skjell	1
Skjørbrent stein	8
Skål	14
Slagg	95
Slipeplate	1
Slipestein	2
Slire	31
Smykke	3
Smykkestein	2
Snor	8
Spade	1
Spatel	14

Gjenstand	Antall
Spenne	6
Spiker	222
Spile	1
Spillebrikke	39
Spinnehjul	50
Spinnestokk	1
Stang	6
Stav	10
Stein	49
Stift	1
Stokk	7
Streng	1
Stropp	1
Støpeform	12
Svivel	1
Syl	2
Sylinder	2
Søkke	22
Søm	1
Sømglatte	6
Taktekke	2
Talje	2
Tang	2
Tappekran	1
Tau	30

Gjenstand	Antall
Tekstil	85
Tellepinne	3
Terning	11
Tetning	1
Tine	1
Tjærebreder	1
Trau	1
Tvare	6
Tyngde	32
Tønne	8
Ukjent	460
Vekt	13
Vektlodd	14
Vev	2
Vevlodd	37
Vevskyttel	2
Vevsverd	7
Vidje	1
Vindusbly	2
Vindusglass	77
Vippe	1
Øse	3
Åre	2

Sammendrag materiale:

Materiale	Antall
Bark	11
Bark/tre	1
Bein	2597
Bein/bronse	2
Bein/gevir	42
Bein/horn	2
Bein/jern	3
Bein/lær	1
Bein/tann	9
Bein/tre	1
Bein/ukjent	4
Bergart	318
Bergart/leire	4

Materiale	Antall
Bergart/slagg	2
Bergart/ukjent/tre	1
Bergkrystall	3
Bly	11
Bly/kobberlegering	1
Bly/ukjent	1
Botanisk materiale	14
Bronse	51
Bronse/jern	1
Bronse/slagg	1
Chert	4
Elfenbein	6
Flint	71

Materiale	Antall
Gevir	112
Gevir/bein	282
Gevir/bein/horn	39
Gevir/bein/ukjent	1
Gevir/elfenbein	1
Gevir/horn	1
Gevir/kobberlegering	1
Gevir/tre	1
Gips	1
Glass	188
Glass/ukjent	1
Glimmer	4
Granat	1

Materiale	Antall
Gull	4
Gull/kobber	1
Gull/pyritt	2
Hamp	5
Harpiks	2
Horn	124
Horn/kobberlegering	1
Horn/tre	1
Jern	352
Jern/keramikk	1
Jern/kleber	1
Jern/kobberlegering	1
Jern/lær	1
Jern/sand	1
Jern/skifer	1
Jern/slagg	1
Jern/tre	4
Jern/ukjent	2
Jord	4
Keramikk	978
Keramikk/leire	7
Kleber	224
Kleber/bergart	1
Kleber/organisk materiale	1

Materiale	Antall
Kobber	5
Kobber/tre	1
Kobberlegering	16
Kobberlegering/gull	1
Kobberlegering/sølv	1
Kork	1
Kvarts	1
Lær	1423
Lær/tre	2
Leire	98
Leire/slagg	4
Leire/tegl	0
Messing	1
Mørtel	5
Nøtteskall	1
Organisk materiale	27
Organisk materiale/bronse	2
Organisk materiale/jern	2
Organisk materiale/tre	1
Organisk materiale/ukjent	1
Pipeleire	45
Plast	0

Materiale	Antall
Porfyr	3
Rav	3
Skifer	10
Skjell	10
Slagg	86
Slagg/kobber	1
Sølv	5
Sølv/bronse	1
Stål	1
Steinkull	1
Tann	75
Tann/bein	11
Tann/bein/gevir	3
Tann/gevir/bein	1
Tegl	51
Tekstil	82
Tre	1507
Tre/jern	1
Trekull	1
Ukjent	60
Ukjent/tre	3
Ull	39
Voks	1

Funnomstendigheter:

F. ved arkeologiske undersøkelser på Folkebibliotekstomten, delfelt FF i 1974-1976.

På felt FF ble 0,8m – 1,5m fjernet med maskin, som stoppet 20-30cm over mørke organiske lag (kulturlag). Feltet ble deretter gravd stratigrafisk for hånd. Kulturlagene hadde helning mot øst og sør. Bevaringsforholdene for organisk materiale ble regnet som gode, men lagene var preget av mye sammenpressing og forvrenging.

I nord og i sør var feltet avgrenset langs påviste øst/vest-gående eiendomsgrenser, og her ble det også anlagt profilvegger under utgravningen. Den nordlige profilveggen ble gravd ut som del av felt FK, og den sørlige som del av felt FF. I vest grenset feltet mot en etterreformatorisk kjeller. Andre forstyrrelser besto av fundamentene til en safe, en etterreformatorisk latrine (les: «cess pit»), samt en kum og tilhørende rørgrøfter.

Feltet besto av to funnområder; et bygningsområde, samt en nord/sør-gående gate øst for bygningene. Det ble identifisert langt flere faser i gaten enn i bygningsdelen. Øst for gaten lå det i tillegg noen svært fragmenterte bygninger.

I bygningsdelen av feltet ble det i fase 2-4 funnet en øst/vest-gående korridor som delte feltet i to. I denne perioden lå det bygninger kun på den nordlige halvdel av feltet. Dette endret seg noe i fase 5 og 6 da en bygning strekket seg fra den nordlige grensen av feltet, helt til 1,5m nord for feltets sørlige grense. Sør for bygningen lå det også en korridor som målte omtrent 1,6m i bredde. Sør for korridoren, og inn i felt FE, lå det ytterligere bygninger.

Etter fase 6, i fase 7-9, ble det gått tilbake til den strukturen som også fantes i fase 2-4; en øst/vest-gående korridor som delte feltet i to. I disse fasene lå det derimot bygninger på hver side av korridoren.

Den originale bygningsstrukturen ble derfor avbrutt i 2 faser, men ble returnert til. Hodkinson skriver at felt FF og felt FK kan ha vært slått sammen eller hatt felles eierskap i disse «avbrytnings-fasene», basert på en korrelasjon i fase 6 (Hodkinson 1986).

Figur 2: K22 i fase 3. Bildet er tatt mot nord. (Hodkinson 1976:113).

Figur 3: FF fase 6, sett ovenfra (Hodkinson 1986:137).

Stratigrafi og faseinndeling:

Delfeltet ble delt inn i 12 stratigrafiske faser, basert på observerte endringer i konstruksjonsmønstre (Alström og Hodkinson 1986). Den senere stratigrafiske analysen for Folkebibliotekstomten grupperte alle delfeltene i 12 hovedfaser (Christophersen et.al. 1988:48), som i 1994 ble korrelert med absolutte dateringer for de respektive fasene fra 900-tallet til etter 1600 (Christophersen og Nordeide 1994). De absolutte fasedateringene for baseres på dendrokronologi, myntfunn, sko, keramikk og C14-dateringer.

Delfeltfaser felt FF G-tall utgjør gatenivå. (Hodkinson 1986)	Hovedfaser (Christophersen et.al. 1986:48)	Datering e.Kr. (Christophersen og Nordeide 1994)
12	12	1600-
11 (?)	11	1500-tallet
10, G1 10, G2	10	1325-1500
9, G3	9	1275-1325
8, G4 8, G5	8	1225-1275
7, G6 7, G7 7, G8	7	1175-1225
6, G9	6	1150-1175
5, G10 5, G11 5, G12	5	1100-1150
4, G13 4, G14 4, G15 4, G16	4	1050-1100
3	3	1025-1050
2, G17 2, G18	2	-1025
1, G19	1	900-tallet

Tabell 1: Faseinndelinger og kronologi, jfr. Hodkinson 1986, Christophersen et. al 1988:48 og Christophersen og Nordeide 1994

Dateringer:

For Felt FF foreligger 15 dendrokronologiske dateringer:

N-nr.	Datering	Lagnummer
N32130	Ytre årring: 1195 e.Kr.	772
N36324	Ytre årring: 847 e.Kr.	1145
N37834	Ytre årring: 906 e.Kr.	1061B
N38455	Ytre årring: 1085 e.Kr.	890
N38450	Ytre årring: 1062 e.Kr.	869
N38459	Ytre årring: 1073 e.Kr.	890
N33867	Ytre årring: 1035 e.Kr.	963
N38454	Ytre årring: 1034 e.Kr.	1242a
N40238	Ytre årring: 943 e.Kr.	1002
N32768	Ytre årring: 845/1091 e.Kr.	961
N40420	Ytre årring: 1086 e.Kr.	830
N34283	Ytre årring: 964 e.Kr.	843
N34282	Ytre årring: 973 e.Kr.	835
N40237	Ytre årring: 1036 e.Kr.	696
N34292	Ytre årring: 1104 e.Kr.	865

Tabell 2: Oversikt over dendrokronologiske dateringer på felt FF.

Følgende mynter fra felt FF har blitt datert:

N-nr.	Datering (Skaare, K. 1989)	Lagnummer
N37811	ca. 1080-1095	2007
N38433	Harald Hardråde (1047-1066).	1222
N33616	ca. 1065-1080	1080
N13171	Fredrik III (1648-1670)	4
N26555	Ca. 1065-1080.	1092

Tabell 3: Oversikt over daterte mynter på felt FE. (Kilde: Skaare, K. 1989).

Av dokumentasjon fra feltet finnes 5 dagbøker, 185 plantegninger samt en mengde fotografier. I tillegg finnes en stratigrafisk analyse av feltet (Hodkinson 1986). Den stratigrafiske analysen av feltet foreligger i Hodkinson 1986.

Feltledere: Svend Aage Knudsen (1974), Stephan Kihlberg (1975), Robert Milne (1975), Michael Knight (1975), Magnar Dalland (1975), Penny Butler (1976), Sonja Thingstad (1976) og Axel Christophersen (1976).

Koordinater: Projeksjon: EU89-UTM; Sone 32, N: 7034383, Ø: 569923.

Funnet av: Svend Aage Knudsen, Stephan Kihlberg, Robert Milne, Michael Knight, Magnar Dalland, Penny Butler, Sonja Thingstad og Axel Christophersen.

Funnår: 1974,1975 og 1976

Litteratur:

Christophersen, A. et.al. (1988): Utgravning, kronologi og bebyggelsesutvikling. *Fortiden i Trondheim bygrunn: Folkebibliotekstomten. Meddelelser* (13, del 1). Trondheim: Riksantikvaren.

Christophersen, A. og Nordeide, S.W. (1994): *Kaupangen ved Nidelva: 1000 års byhistorie belyst gjennom de arkeologiske undersøkelsene på folkebibliotekstomta i Trondheim 1973-1985.* Oslo: Riksantikvaren.

Hodkinson, B. (1986): Stratigrafisk analyse. Delfelt FE og FF. *Fortiden i Trondheim bygrunn: Folkebibliotekstomten. Meddelelser* (3). Trondheim: Riksantikvaren.